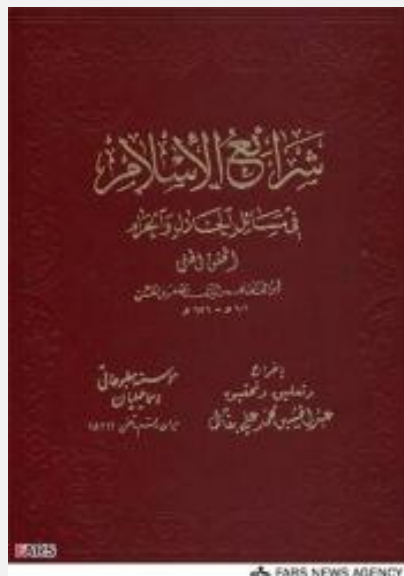

«محقق حلی» نویسنده مشهورترین کتاب فقهی

معرفی مفاخر و بزرگان شیعه...

معرفی مفاخر و بزرگان شیعه

171#& محقق حلی» نویسنده مشهورترین کتاب فقهی

شیخ آقا بزرگ طهرانی درباره کتاب 171#& «شرایع الاسلام» محقق حلی می‌نویسد: علما از دوران مؤلف تاکنون به این کتاب دل باختند و فقها در طول قرن‌ها بر این کتاب تکیه کردند و بحث‌ها و درس‌های خود را پیرامون آن قرار دادند. به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه خبرگزاری فارس، در ادامه معرفی مفاخر و بزرگان شیعه، در این شماره به معرفی 171#& محقق حلی» می‌پردازیم.

در شماره‌های پیشین 171#& ابن‌فهد حلی»، 171#& سیدبن طاووس»، 171#& سید بحر العلوم»، 171#& شیخ مفید»، 171#& شیخ صدوق»، 171#& شیخ کلینی»، 171#& علامه حلی»، 171#& سید مرتضی»، 171#& سید رضی»، 171#& شیخ طوسی»، 171#& امین الاسلام طبرسی»، 171#& خواجه نصیرالدین طوسی» و 171#& قطب‌الدین راوندی» معرفی شدند.

ولادت

نجم‌الدین جعفر بن حسن بن یحیی بن سعید هذلی حلی، معروف به 171#& محقق»، 171#& محقق اول» و 171#& محقق حلی» در سال 602 هجری قمری در شهر تاریخی حله، قدم به عرصه وجود گذارد.

شهری که بزرگانی مانند سید بن طاووس، علامه حلی و ابن‌فهد حلی از آنجا برخاسته‌اند و امیرالمومنین علیه‌السلام پیش‌بینی شهر حله و بزرگان آن را کرده و فرموده بود: در اینجا شهری به وجود می‌آید که آن را 171#& حله سیفیه» گویند و مردی از تیره بنی‌اسد آن را بنا خواهد کرد و از این شهر، مردان پاک سرشت و مطهر پدید می‌آیند که در پیشگاه خداوند 171#& مقرب» و 171#& مستجاب‌الدعوة» می‌شوند.

محقق فقه‌های شیعه

محقق حلی یکی از بزرگترین و نامورترین فقیهان شیعه است و دارای عظمت و اعتبار خاص در میان مجتهدان است به حدی که وقتی کلمه 171#& محقق» را بدون قرینه و نشانه‌ای در میان فقها ذکر می‌کنند، شخصیت تحقیقی و علمی ایشان مورد نظر است.

تحصیلات

محقق حلی از همان سنین کودکی به تحصیل مقدمات علوم متداول عصر خویش پرداخت.

وی ادبیات عرب را که زبان مادریش بود به خوبی فرا گرفت. هیئت و ریاضیات و منطق و کلام را به مقدار لازم آموخت و در تمام این رشته‌ها با توجه به هوش سرشار خود تبحر کامل یافت.

وی فقه و اصول را پیش پدرش حسن بن یحیی آموخت و از محضر فقهای مشهور حله، مانند ابن نما و سید فخار موسوی- شاگرد ابن ادریس حلی- بهره برد.

محقق حلی با یک واسطه شاگرد ابن زهره و ابن ادریس حلی است و استاد علامه حلی بوده است.

شخصیت علمی

محقق حلی در سایه قریحه سرشار و فکر مواج و وسعت نظری که داشت، به تحکیم مبانی فقه شیعه و اساس مکتب اجتهاد پرداخت.

وی فقه را بر پایه استدلال محکم بنا نهاد و در تحقیقات خود به آرای دیگران نیز توجه داشت و در توسعه ابعاد آن کوشش می‌کرد.

مقام محقق، آن چنان است که برخی از بزرگان در فقه کسی را بر او مقدم نمی‌شمارند.

کتاب‌های محقق، مخصوصاً کتاب شرایع، کتاب درسی طلاب است و فقهای زیادی کتب محقق را شرح کرده یا حاشیه بر آن نوشته‌اند.

ملاقات خواجه نصیرالدین طوسی با محقق حلی

فیلسوف و ریاضی‌دان بزرگ، خواجه نصیرالدین طوسی با او در حله ملاقات کرده و در جلسه درس فقهش حضور یافته است.

خواجه مسافرتی به حله کرد و در آنجا با محقق اول (معروف به محقق حلی) دیدار و مباحثه کرد.

خواجه نصیر پس از ورود به حله برای دیدار با محقق حلی یکی از بزرگترین فقهای امامیه در مجلس درس او حاضر شد.

محقق در ابتدا به احترام خواجه درس را تعطیل نمود ولی با اصرار خواجه درس را شروع نمود و این مسأله را مطرح کرد که برای اهل عراق مستحب است کمی به طرف چپ قبله مایل شوند.

خواجه بر این گفته ایراد نمود که در این مورد استحباب معنایی ندارد زیرا اگر قبله واقعا مایل است باید به چپ میل نمود و اگر قبله مایل نیست، میل نمودن به چپ حرام است.

محقق در جواب فرمود این میل به چپ، میل از قبله به سوی قبله است و بعداً رساله‌ای در این باب به نام «استحباب التیاسر لأهل العراق» نوشت و آنرا برای خواجه فرستاد و خواجه پس از مطالعه رساله بر تبحر محقق اذعان کرده و بسیار تحسین نمود.

کلمات بزرگان درباره محقق حلی

علامه حلی درباره‌اش می‌گوید: «این بزرگ، فقیه‌ترین مردم روزگار خویش بوده است.>

شیخ حسن فرزند شهید ثانی مشهور به «صاحب معالم» او را بدین گونه یاد می‌کند: «اگر علامه حلی، «محقق» را فقیه و بزرگ همه زمان‌ها می‌شمرد، بهتر بود؛ چرا که محقق، سرآمد فقیهان شیعه است و در میان آنان نظیری ندارد.>

ابن داود حلی در کتاب رجال خود چنین می‌نویسد: «جعفر بن حسن... حلی محقق، امام، علامه و یگانه شخصیت زمان خود، سخنوری همانند او نیست. او کسی است که با دلیل و برهان خصم را به سکوت و خضوع وا می‌دارد.>

تستری در قاموس الرجال می‌نویسد: «او نخستین کسی است که کتابهای فقهی را به روش و ترتیب متأخرین در آورد.>

شیخ آقا بزرگ طهرانی در کتاب الذریعة الی تصانیف الشیعه درباره کتاب شرایع محقق حلی چنین می‌نویسد: «علماء از دوران مؤلف تاکنون به این کتاب دلباختند و فقهاء در طول قرن‌ها بر این کتاب تکیه کردند و بحث‌ها و درسهای خود را پیرامون آن قرار دادند و شرح‌ها و تفسیرها بر آن زدند تا آنجا که می‌توان گفت: کتابها و منابع فقهی بزرگ ما که پس از محقق تالیف شده در حقیقت شرحهائی از این کتاب است.>

علامه سید حسن صدر، صاحب تأسیس الشيعة می‌گوید: «انگشت قلم، عاجز از باز شماری اوصاف اوست. او کتاب شرائع الإسلام دارد که به مثابه قرآن فقه است. از مجالس عالی درس او بیش از 400 مجتهد آگاه که شرح حال آنان در علم رجال آمده است، فارغ التحصیل شده‌اند و چنین موفقیتی تاکنون برای احدی نصیب نشده است.»

شهید مطهری می‌گوید: « در میان فقهای شیعه، کتابهای سه شخصیت فوق‌الذکر یعنی محقق حلی، علامه حلی، شهید اول - که در قرن هفتم و هشتم می‌زیسته‌اند - به صورت متون فقهی در آمده و دیگران بر آنها شرح و حاشیه نوشته‌اند و کسی دیگر نمی‌بینیم که چنین عنایتی به آثار او شده باشد. فقط در یک قرن گذشته دو کتاب از کتابهای شیخ مرتضی انصاری- که در حدود صد و سیزده سال از وفاتش می‌گذرد- چنین وضعی به خود گرفته است.»

استادان محقق حلی

از جمله مدرسینی که محقق حلی از محضر آنان بهره برده است عبارتند از:

1- پدرش شمس الدین حسن حلی

2- سید مجد الدین علی بن حسن عریضی

3- ابو حامد نجم الإسلام محمد حلبی

4- ابن نما حلی

5- محمد بن جعفر حلی

6- سید ابو علی، فخار بن معد موسوی

7- تاج الدین حسن بن علی بن دربی

شاگردان محقق حلی

محقق حلی شاگردانی را تربیت نموده که هر یک چون ستاره‌ای درخشان در آسمان تشیع می‌درخشند که از جمله آنهاست:

1- علامه حلی

2- ابن داود حلی، صاحب کتاب رجال

3- ابن ربیب حلی

4- سید عبد الکریم بن احمد بن طاوس

5- سید جلال الدین مجد بن علی بن طاوس

6- جلال الدین مجد بن الشیخ الإمام ملک الأدبا

7- شیخ صفی الدین حلی، عبد العزیز بن سراپا

8- عز الدین، حسن بن ابی طالب یوسفی، صاحب کشف الرموز

9- ابو جعفر، محمد بن علی کاشفی

10- شیخ محمد حلی، پسر علامه حلی

تألیفات محقق حلی

مهمترین تألیفات به جای مانده از محقق حلی عبارتند از:

1- شرائع الإسلام فی مسائل الحلال والحرام

زنده‌ترین و ارزنده‌ترین اثری است که از محقق حلی به یادگار مانده و در تاریخ جاوید خواهد ماند. با الفاظی کم و عباراتی شیوا و سبکی روان و نظم و ترتیبی بی سابقه و خلاصه روشی جالب و جدید در فقه، محقق حلی این کتاب نفیس را نوشت و مجموعه ابواب فقه را زیر چهار عنوان قرار داد: 1- عبادات 2- عقود 3- ایقاعات 4- احکام

48 کتاب فقهی بطور تفصیل در این چهار عنوان آمده و کلیات مسائل مربوط به اینها را محقق در شرایع جمع آوری نموده است.

هر یک از این ابواب فقهی را نیز به ارکان یا فصل‌ها و مقدمات تقسیم نموده و هر یک از این ارکان و فصل‌ها نیز به بخش‌های مختلف تقسیم می‌شود که گاهی هر جزء از اینها بحث خاص خود دارد. خلاصه در تبویب و ترتیب مسائل فقهی ابتکار جالبی بکار برده است.

این کتاب از آن زمان تاکنون همواره مورد توجه و علاقه فقهاء و مجتهدین بوده است.

شیخ آقا بزرگ طهرانی در کتاب الذریعة الی تصانیف الشیعه درباره کتاب شرایع محقق حلی چنین می‌نویسد: «علماء از دوران مؤلف تاکنون به این کتاب دل‌باختند و فقهاء در طول قرن‌ها بر این کتاب تکیه کردند و بحث‌ها و درس‌های خود را پیرامون آن قرار دادند و شرح‌ها و تفسیرها بر آن زدند تا آنجا که می‌توان گفت: کتابها و منابع فقهی بزرگ ما که پس از محقق تالیف شده در حقیقت شرح‌هایی از این کتاب است.»

شروح زیادی به این کتاب نوشته شده که معروفترین آن کتاب مهم و معروف 43 جلدی «جواهر الکلام» است که همه مجتهدین و مراجع تقلید به آن مراجعه می‌کنند و از عظمت بسیاری برخوردار است.

2- معارج الأصول

3- استحباب التیاسر لأهل العراق

4- تلخیص الفهرست

5- شرح نکت النهایة

6- الکهنة (در منطق)

7- مختصر المراسم

8- المسائل الغریبة

9- المسائل المصریة

10- المسلك فی أصول الدین

وفات

سرانجام آفتاب درخشان آسمان فقاها و مرجعیت در 13 جمادی‌الآخر روز پنجشنبه سال 676 هجری قمری در سن 74 سالگی دار فانی را وداع گفت و جهانی را داغدار رحلت خویش کرد.

برخی سبب رحلت این فقیه بزرگ را سقوط از پشت بام خانه‌اش نوشته‌اند.

بدن مطهر آن بزرگوار را در جوار بارگاه ملکوتی امیر المؤمنین علیه‌السلام به خاک سپردند و بنابر نقلی مرقد آن عالم ربانی در حله است. مردم حله پس از برگزاری مراسم تشییع، پیکر شریف محقق را در آرامگاهی که از پیش در آن شهر آماده کرده بودند به خاک سپردند. مقبره شکوهمند این نام‌آور شیعه در حله است و قبه بلندی بر آن مزار ساخته‌اند.

انتهای پیام/ک